

برگزیده‌ای از کتاب
شرح حدیث جنود عقل و جهل

امام خمینی علیه السلام

www.ketab.ir

به کوشش:

محمد اسفندیاری - رضا حسینی فر

سرشناسه: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹-۱۳۶۸.
عنوان قراردادی: شرح حدیث جنود عقل و جهل، برگزیده

عنوان و نام پدیدآور: برگزیده‌ای از کتاب شرح حدیث جنود عقل و جهل امام خمینی علیه السلام / به کوشش
محمد اسفندیاری، رضا حسینی‌فر.

مشخصات نشر: تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، مؤسسه چاپ و نشر عروج، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری: ۲۶۰ ص.

شابک: ISBN: 978 - 964 - 212 - 082 - 6

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۵۵ - ۲۶۰؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: احادیث خاص (جنود عقل و جهل) -- نقد و تفسیر.

شناسه افزوده: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س) - دفتر قم. مؤسسه چاپ و نشر عروج.

شناسه افزوده: اسفندیاری، محمد؛ حسینی‌فر، رضا، ۱۳۵۰-

رده‌بندی کنگره: ۵ الف ۹۰۴۲۳ / ج ۱۴۵ / BP

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷ / ۲۱۸

شماره کتابشناسی ملی: ۱۹۴۶۹۰۹

کد / م ۲۵۳۲

مؤسسه چاپ و نشر عروج

برگزیده‌ای از کتاب شرح حدیث جنود عقل و جهل امام خمینی علیه السلام

به کوشش: محمد اسفندیاری، رضا حسینی‌فر

ناشر: چاپ و نشر عروج (وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س))

چاپ دوم: ۱۴۰۲

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت 101025000100015

برگزیده جنود عقل و جهل

• خیابان انقلاب، بین ۱۲ فروردین و فخررازی، فروشگاه مرکزی، تلفن: ۶۶۴۰۴۸۷۳ - دورنگار: ۶۶۴۰۰۹۱۵

• خیابان انقلاب، تقاطع حافظ، فروشگاه شماره ۱، تلفن: ۶۶۷۰۱۲۹۷

• مراکز پخش: • خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری، فروشگاه شماره ۲، تلفن: ۶۶۹۵۵۷۳۷

• حرم مطهر حضرت امام خمینی (س)، ضلع شمالی، فروشگاه شماره ۳، تلفن: ۵۵۲۰۳۸۰۱

• کلیه نمایندگیهای فروش در استانها

نشانی الکترونیکی: pub@imam-khomeini.ir

درآمد

چکیده‌سازی از آثار دانشوران در میان فرهنگ‌ها، از جمله فرهنگ اسلامی پیشینه دیرینه‌ای دارد. از دیرباز در میان مسلمانان عده‌ای عهده‌دار چکیده‌سازی کتاب‌های دراز دامن شدند تا بر خوانندگان آن بیفزایند. این سنت در پنج قرن اخیر دامن‌گستر شد و صدها چکیده فراهم گردید و عناوینی چون «مختار»، «خلاصه»، «الباب»، «لبّ اللّباب»، «منتخب»، «مختصر»، «نخبه» و «برگزیده» بر آن‌ها نهاده شد.

نیاز به تفصیل نیست که جامعه ما با بُعد سیامی شخصیت امام خمینی (س) بیش از بُعد علمی آن آشنا است. از این‌رو شناساندن بُعد علمی ایشان ضرورت مضاعف دارد و بهترین و مطمئن‌ترین راه تأمین این هدف، حذف واسطه و دعوت جامعه به مطالعه کتاب‌های ارزنده و آموزنده این فرهنگبان بزرگ است.

مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س) — دفتر قم، به آهنگ شناساندن بُعد فرهنگی ایشان، عهده‌دار چکیده‌سازی برخی از میراث مکتوب امام خمینی (س) شد تا از رهگذر آسان‌خوان کردن کتاب‌ها، خوانندگان بیش‌تری بیابد و بهره‌اش عام‌تر شود. بدین رو آثار فارسی امام، به شرح ذیل، در دستور چکیده‌نویسی قرار گرفت:

۱. شرح چهل حدیث؛

۲. شرح حدیث جنود عقل و جهل؛

۳. آداب الصلوة؛

۴. سر الصلوة؛

۵. دیوان اشعار.

در چکیده‌سازی این کتاب‌ها نکته‌های زیر منظور شده است:

۱. هیچ مطلبی به اصل نوشته افزوده نشده، و آنچه بر حسب ضرورت به صورت عنوان یا پیوند مطالب اضافه شده در میان دو قلاب و متمایز از متن است.
۲. خط فکری و علمی حضرت امام (س) در این نوشته‌ها حفظ شده و منطق حاکم بر گزینش حذف، تنها مباحث مستقل، فنی، مکرر، مفصل، استشهادها و احیاناً حاشیه‌ای و خارج از روح کلی کتاب بوده که گاه امام، خود به حاشیه‌ای بودن و خارج از مدار بودن آن، تصریح می‌کند.
۳. در آغاز هر بخش، چکیده مطالب به قلم ساده و روان و متمایز از متن اصلی به عنوان درآمد بحث، از سوی گزینش‌گران افزوده شده است.
۴. فهرست‌های فنی پایان کتاب‌ها حذف شده است.
۵. هدف این گزیده‌خوانی آن نیست که متن گزیده، جایگزین اصل کتاب گردد؛ بلکه مقصود آن بوده تا درآمد و روزنه‌ای به متن اصلی باشد و برای مخاطبان جوان و دانشجویان سودمند افتد.

اثر حاضر، گزیده کتاب «شرح حدیث جنود عقل و جهل» و دومین اثر از این مجموعه است.

جنود عقل و جهل، عنوان حدیثی مفصل و معتبر در اصول کافی است و تاکنون چند شرح بر آن نوشته شده است. شرحی که امام خمینی (س) نگاشته‌اند مشتمل بر مباحث ارزنده و آموزنده عرفانی، اخلاقی و فلسفی است و در نوع خویش از آثار بی‌مانند قلمداد می‌شود. ایشان در این شرح به تبیین کلید واژه‌های حدیث پرداخته و با عرضه آن به آیات قرآن و روایات دیگر، کتابی خواندنی و کاربردی فراهم کرده است.

گزیده حاضر بر پایه نسخه چاپی و تصحیح شده آن، سامان یافته که در سال ۱۳۷۷ از سوی مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س) منتشر شده است.

مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)

فهرست مطالب

۱	[پیش‌گفتار]
۳	مقدمه
۷	مقاله اولی: لفظ حدیث شریف تَیْمَنًا و تَبْرَکًا
۱۱	مقاله دوم: شمه‌ای از حقیقت عقل و جهل
۱۳	مقاله سوم: شمه‌ای از خصایص و صفات این دو حقیقت عقلیه و جهلیه
۱۷	صفات جهل
۱۹	حکمة الهیة
۱۹	سرّ آن که عقل به نور حق نسبت داده شده و جهل به بحر اجاج
۲۱	مقاله چهارم: شمه‌ای از حقیقت اقبال و ادبار عقل و جهل کلی و جزئی
۲۲	در توجیه دیگر از اقبال و ادبار عقل است
۲۵	تنبیه شریف و تحقیق لطیف
۲۵	بیان تفاوت بین ادبار عقل و جهل است
۲۸	لطیفه عرفانیه و حقیقه ایمانیه
۳۱	مقاله پنجم: شرح اجمالی بعضی الفاظ حدیث شریف
۳۴	نکته
۴۱	مقاله ششم و در آن مقاصدی است:
۴۳	مقصد اول: [«خیر» و «شر»]
۴۳	فصل اول: [مقصود از خیر و شر]
۴۵	فصل دوم: توضیح و تشریح این مقصود

- فصل سوم: فطرت مخموره بی حجاب ۴۶
- فصل چهارم: [ضرورت اصلاح نفس] ۴۸
- مقصد دوم: «ایمان» و «کفر»** ۵۱
- فصل اول: [مقصود از ایمان] ۵۱
- فصل دوم: توضیح و تمییم این مطلب ۵۲
- فصل سوم: استشهاد به دلیل نقلی ۵۴
- فصل چهارم: ایمان بر طبق فطرت است و کفر خارج از طریقه فطرت ۵۷
- فصل پنجم: [راه تحصیل ایمان] ۶۰
- مقصد سوم: «تصدیق» و «جحد»** ۶۷
- فصل اول: [مقصود از تصدیق و جحد] ۶۷
- فصل دوم: [اصلاح نفس از جحد] ۶۹
- مقصد چهارم: «رجاء» و «قنوط»** ۷۷
- فصل اول: رجاء و امیدواری از جنود عقل است و قنوط و ناامیدی از جنود جهل و ابلیس ۷۷
- فصل دوم: فرق ما بین رجاء و غرور ۷۸
- فصل سوم: فرق میان خوف و قنوط ۸۲
- فصل چهارم: کیفیت جمع بین خوف و رجاء ۸۳
- مقصد پنجم: «عدل» و «جور»** ۸۷
- فصل اول: [مقصود از عدالت و جور] ۸۷
- فصل دوم: [عدالت و جور در کتب اخلاقیه] ۸۹
- فصل سوم: [تحصیل فضیلت عدالت] ۹۱
- مقصد ششم: «رضا» و «سخط»** ۹۵
- فصل اول: [مقصود از رضا و سخط] ۹۵
- فصل دوم: رضا از جنود عقل و لازمه فطرت مخموره است ۹۶
- فصل سوم: مراتب رضا ۹۷
- فصل چهارم: [مبادی مقام رضا] ۹۸
- فصل پنجم: [ابتلاء مؤمنین] ۱۰۰

- فصل ششم: فضیلت رضا و ذمّ سخط از طریق نقل ۱۰۲
- مقصد هفتم: «شکر» و «کفران» ۱۰۵
- فصل اول: معنی شکر ۱۰۵
- فصل دوم: [مراتب شکر] ۱۰۶
- فصل سوم: شکر از جنود عقل و لازمه فطرت مخموره است ۱۰۸
- فصل چهارم: نقل بعض احادیث شریفه در این باب ۱۱۰
- مقصد هشتم: «طمع» و «یأس» ۱۱۳
- فصل اول: [مقصود از طمع و یأس] ۱۱۳
- فصل دوم: [تأثیر طمع و یأس] ۱۱۴
- مقصد نهم: «توکل» و «حرص» ۱۱۷
- فصل اول: معنی توکل ۱۱۷
- فصل دوم: ارکان توکل ۱۱۸
- فصل سوم: تعقیب این باب و موعظت اولوالالباب ۱۲۱
- فصل چهارم: معرفت بعض مراتب و درجات توکل ۱۲۴
- فصل پنجم: توکل از جنود عقل و از لوازم فطرت مخموره است ۱۲۵
- فصل ششم: مدح توکل و ذمّ حرص از طریق نقل ۱۲۶
- و اما احادیث از طریق اهل بیت عصمت و طهارت: ۱۲۸
- تمّمه ۱۳۱
- مقصد دهم و یازدهم: «رأفت» و «رحمت»، و «قسوت» و «غضب» ۱۳۵
- فصل اول: [مقصود از رأفت و قسوت] ۱۳۵
- فصل دوم: [تأثیر رأفت] ۱۳۶
- فصل سوم: [فرق میان قساوت و غضب] ۱۳۹
- فصل چهارم: [رأفت از لوازم فطرت مخموره و از جنود عقل است] ۱۴۱
- فصل پنجم: [ثمرات قوه غضبیه] ۱۴۱
- فصل ششم: [انحراف قوه غضبیه] ۱۴۳
- فصل هفتم: ذکر جمله [ای] از احادیث شریفه در این باب ۱۴۴

- فصل پنجم: در علاج اساسی سفه و افراط غضب به علاج اسباب مهیجه آن..... ۲۲۴
- فصل ششم: تحصیل ملکه حلم..... ۲۲۶
- فصل هفتم: ذکر فضایل حلم از طریق منقول..... ۲۲۶
- مقصد بیست و یکم: «صمت» و «هذر»..... ۲۲۹
- فصل اول: [فواید صمت]..... ۲۲۹
- فصل دوم: زبان‌های هذر و هذیان و اشتغال به کلام باطل و لغو..... ۲۳۱
- فصل سوم: ذکر فضایل صمت و عیوب هذر از طریق نقل..... ۲۳۲
- فصل چهارم: صمت از جنود عقل و لازمه فطرت مخموره است؛ و هذر..... ۲۳۴
- مقصد بیست و دوم: «استسلام» و «استکیار»..... ۲۳۵
- فصل اول: [مقصود از استسلام و استکیار]..... ۲۳۵
- فصل دوم: [استسلام از جنود عقل و استکیار از جنود جهل است]..... ۲۳۶
- مقصد بیست و سوم: «تسلیم» و «شک»..... ۲۳۷
- فصل اول: [مقصود از تسلیم و شک]..... ۲۳۷
- فصل دوم: [فواید تسلیم]..... ۲۳۸
- فصل سوم: تسلیم از جنود عقل و رحمان و لازمه فطرت مخموره است، و ضد آن..... ۲۳۹
- مقصد بیست و چهارم: «صبر» و «جزع»..... ۲۴۱
- فصل اول: [مقصود از صبر و جزع]..... ۲۴۱
- فصل دوم: مراتب صبر..... ۲۴۲
- فصل سوم: بعض مراتب صبر، که مخصوص به اهل سلوک و کُمل اولیا است..... ۲۴۵
- فصل چهارم: صبر از جنود عقل و از لوازم فطرت مخموره است، و جزع..... ۲۴۷
- فصل پنجم: [احادیث در این باب]..... ۲۴۸
- مقصد بیست و پنجم: «صفح» و «انتقام»..... ۲۵۱
- فصل اول: [ثمرات صفح و مضرات انتقام]..... ۲۵۱
- فصل دوم: ذکر بعضی از احادیث شریفه در این باب..... ۲۵۲
- کتاب نامه..... ۲۵۵